

การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี

นางวาสนา ยศมีปัญญา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2527

ISBN 974 - 563 - 186 - 8

013115

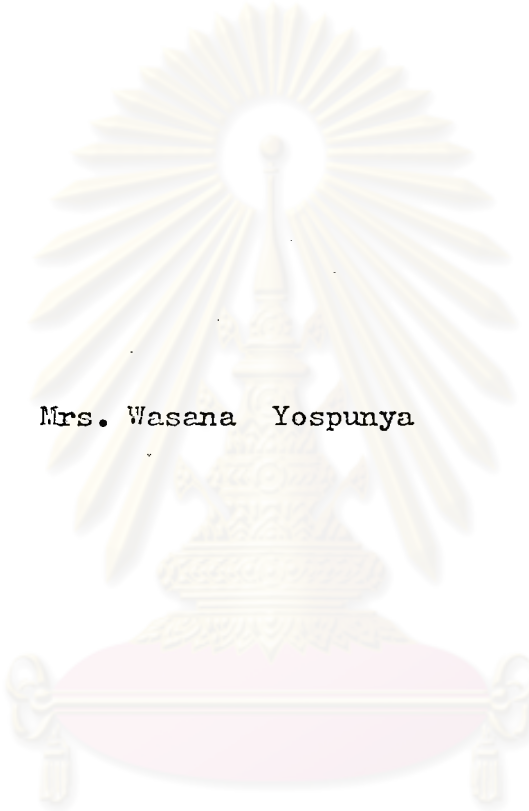
I17356017

๕

A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP CHARACTERISTICS

IN THE ELEMENTARY CURRICULUM B.E. 2521

AT THE PRATHOM SUKSA 5-6 LEVEL

Mrs. Wasana Yospanya

คุณยวิทย์ทรัพย์ากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี

โดย

นาง วาสนา ยศบัญญัติ

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สังค อุทรานันท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ มุมนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..........ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอด)

..........กรรมการ
(อาจารย์สวัสดิ์ จงกล)

..........กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สังค อุทรานันท์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5-6 เกี่ยวกับลักษณะความเป็น
พลเมืองดี

ชื่อ

นาง วาสนา ยศบัญญัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สงัด อุทรานันท์

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

ปีการศึกษา

2526

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี
ไว้อย่างไร และปรากฏอยู่ในเนื้อหามากน้อยเพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษา เอกสาร ตำรา งานวิจัย สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งของไทยและของ
ต่างประเทศ เพื่อพิจารณารวบรวม ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่จะใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้ นำผลที่ได้เข้าร่วมประชุมปรึกษากับคณะอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทาง
ด้านสังคมศาสตร์ ได้ลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำนวน 36 ลักษณะ แล้วจึงนำไป
สร้างเป็นเครื่องมือวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เป็นเนื้อหาของชั้นประถมศึกษาปีที่
5-6 คู่มือครูและแผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยตนเอง ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร โดย
ทำการวิเคราะห์ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีในเนื้อหาหลักสูตร ประเภทของเนื้อหา

สาระ และพฤติกรรมของลักษณะความเป็นพลเมืองดี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ปรากฏในทุกแหล่งข้อมูลรวมทั้งสิ้น 1,550 ครั้ง โดยปรากฏในแหล่งข้อมูลดังนี้

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 306 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.74

คู่มือครูและแผนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 582 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.54

คู่มือครูและแผนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 662 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 42.70

และปรากฏในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ดังนี้

กลุ่มทักษะจำนวน 398 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.67

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจำนวน 338 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.80

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยจำนวน 440 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.38

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ จำนวน 159 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.25

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ จำนวน 215 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.87

2. ลำดับของลักษณะความเป็นพลเมืองดี จากแหล่งข้อมูลทุกรายการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 10 ลำดับแรก ดังนี้ ความมีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีศีลสัมปชัญญะ มีความขยันหมั่นเพียร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วางแผนในการทำงาน รักษาระเบียบวินัย มีความภูมิใจในความเป็นไทย ประหยัดและเป็นสุภาพชน

3. ลักษณะที่ไม่ปรากฏเลยในบางเอกสารหลักสูตรได้แก่ กระตือรือร้นและมุ่งมั่นอดทนไม่ปรากฏในคู่มือครูและแผนการสอนชั้น ป.5 กระหนักสนใจและมีส่วนร่วม

ทางการเมืองไม่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เป็นเนื้อหาของชั้น ป.5 - 6

4. ประเภทของเนื้อหาสาระ ที่บ่งบอกลักษณะความเป็นพลเมืองดี ปรากฏในประเภทที่ 6 ความสามารถและทักษะทางกายมากที่สุด จำนวน 407 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 26.25 % ซึ่งเรียงตามลำดับได้ดังนี้

1. ความสามารถและทักษะทางกาย (407 ครั้ง หรือร้อยละ 26.25)
2. หลักการ (286 ครั้ง หรือร้อยละ 18.45)
3. การแก้ปัญหา (271 ครั้ง หรือร้อยละ 17.48)
4. ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา (189 ครั้ง หรือร้อยละ 12.19)
5. เจตคติและค่านิยม (177 ครั้ง หรือร้อยละ 11.41)
6. ความคิดรวบยอด (138 ครั้ง หรือร้อยละ 8.90)
7. การคิดสร้างสรรค์ (82 ครั้ง หรือร้อยละ 5.29)

5. พฤติกรรมของลักษณะความเป็นพลเมืองดี ปรากฏในพฤติกรรมที่พึงมีต่อตนเอง (ก) มากที่สุด จำนวน 655 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 42.25 รองลงมาคือ พฤติกรรมที่พึงมีต่อสิ่งแวดล้อม (ค) จำนวน 454 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.29 และปรากฏในพฤติกรรมที่พึงมีต่อผู้อื่นน้อยที่สุด จำนวน 441 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.45

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title : A Content Analysis of Citizenship Characteristics in the Elementary Curriculum B.E. 2521 at the Prathom Suksa 5 - 6 Level

Name : Missis Wasana Yospanya

Thesis Advisor : Associate Professor Sangad Utranand,
Ed.D.

Department : Educational Administration

Academic Year : 1983

ABSTRACT

Research Objective

The main objective of this study is to analyze the content of the elementary curriculum B.E. 2521 at the Prathom 5 - 6 level to find out how it embraces desirable citizenship characteristics.

Research Method

The researcher studied texts, theses, researches and some of other publications concerning desirable citizenship characteristics. The elements of desirable citizenship characteristics were considered by 31 wellknown social experts. Finally 36 citizenship characteristics were indentified and used as this research variables. As well, the citizenship characteristics were classified into three kinds of behaviors as towards oneself, other people and the environments. The seven classifications of content analyzed from curriculum materials are : factual information and

verbal knowledge, concepts, principles, problem solving, creativity, skills, and attitude and values. The curriculum, teachers' handbooks and teaching plans at the Prathom 5 - 6 level were used as the sources of information to be analyzed.

The statistics employed were frequency, mode and percentage.

Research finding

1. The desirable citizenship characteristics appeared in all data resources for 1,550 times as 360 times or 19.47% in elementary curriculum B.E. 2521 document, 582 times or 37.54% in Prathom 5 teachers' handbooks and teaching plans, and 662 times or 42.70% in Prathom 6 teachers' handbooks and teaching plans.

The citizenship characteristics that appeared in each curriculum group of experience follows : 398 times or 25.6% in Tool Subjects, 338 times or 21.80% in Life Experiences, 440 times or 28.33% in Character Educational, 159 times or 10.25% in Work Oriented, and 215 times or 13.8% in Special Experience area.

2. The first ten desirable citizenship characteristics appeared priority of orderly in the data resources namely reasoning competency, responsibility, constant self-consciousness, diligence, creative thinking, work planning, disciplinary and orderly practice, proud of being Thai, economic consciousness, and politeness orderly, practice.

3. There were desirable citizenship characteristics that did not appear in some data resources namely enthusiastic and futuristic in teachers' handbooks and teaching plans, political awareness and participation in the elementary curriculum documents at Prathom 5 - 6 level.

4. The curriculum content that incooperated most the desirable citizenship characteristics was skills are for 407 times or 26.25%. All seven contant categories appeared orderly as follows:

- (1) skill (for 407 times or 26.25%)
- (2) principles (for 286 times or 18.45%)
- (3) problem solving (for 271 times or 17.48%)
- (4) factual information and verbal knowledge
(for 189 times or 12.19%)
- (5) attitude and values (for 177 times or 11.41%)
- (6) concepts (for 138 times or 8.90%)
- (7) creativity (for 82 times or 5.29%)

5. The desirable citizenship characteristics appeared most are behaviors towards oneself for 655 times or 42.25%. The next are behaviors towards the environments for 454 times or 29.29%, and the least behaviors towards other people for 411 times or 28.45%.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สังค
อุทรานันท์ อาจารย์ที่ปรึกษา ในการให้การแนะนำ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และตรวจ
แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ตลอดจนอาจารย์สวัสดิ์ จงกล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เปรยยอด อาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช ผู้ช่วย-
ศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ และคณาจารย์ทุกท่าน ในภาควิชาบริหารการศึกษา
ที่ได้กรุณาให้การแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาส
นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้การแนะ
นำและคำปรึกษา รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นवलเพ็ญ วิเชียรโชติ
ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ ในเรื่องของการทำตารางและเอกสารเพื่อการค้นคว้าในการวิจัย
ครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณมานะ สังสุทธิพงศ์ และคุณผกาพรรณ ภาคภูมิ ที่ได้ให้
ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขบทความวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ ตลอดจนการแปลเอกสารและ
ตารางที่ใช้ประกอบการวิจัย และขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่ได้ช่วยเป็นกำลังใจ
ให้ผู้วิจัยดำเนินงานจนสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ผู้ให้ชีวิต ให้การศึกษา
และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา หากมีคุณความดีใด ๆ ที่งานวิจัยชิ้นนี้ได้สร้างขึ้น
ผู้วิจัยขอมอบแด่ท่านผู้เป็นสุกที่รักของลูก ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

วาสนา ยศบัญญัติ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	8
นิยามของคำที่ใช้ในการวิจัย	9
วิธีดำเนินการวิจัย	14
ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย	16
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของความเป็นพลเมืองดี	17
ลักษณะความเป็นพลเมืองดี	22
การจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังลักษณะความเป็นพลเมืองดี	36
โครงสร้างของเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา	
พหุศักราช 2521	40
การวิเคราะห์หลักสูตร	45
การวิเคราะห์เนื้อหา	46
ประเภทของเนื้อหา	50

บทที่

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี	53
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือและหลักสูตร	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
แหล่งข้อมูล	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
การสร้างเครื่องมือ	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	75
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	124
บรรณานุกรม	139
ภาคผนวก	150
ประวัติผู้เขียน	181

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6	79
2	ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในคู่มือครู และแผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	84
3	ลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในคู่มือครู และแผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	89
4	สรุปลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่ปรากฏในหลักสูตร คู่มือครู- แผนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6	94
5	ลำดับความถี่ของลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์ได้จาก เนื้อหาในเอกสารหลักสูตร	95
6	แสดงการจัดลำดับของลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์ จากเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 คู่มือครู และแผนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6	100
7	แสดงประเภทของเนื้อหาสาระที่บ่งบอกลักษณะความเป็น พลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เป็นเนื้อหาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6	

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
8	แสดงจำนวน ประเภทเนื้อหาสาระ ที่บ่งบอกลักษณะความเป็น พลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในคู่มือครูและแผนการสอน ชั้นประถมศึกษา	106
9	แสดงจำนวน ประเภทเนื้อหาสาระ ที่บ่งบอกลักษณะความเป็น พลเมืองดีที่วิเคราะห์จากเนื้อหาใน คู่มือครู และแผนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	109
10	แสดงจำนวน ประเภทเนื้อหาสาระที่บ่งบอกลักษณะความเป็น พลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากเนื้อหาในเอกสารหลักสูตร ของ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6	112
11	แสดงลักษณะความขึ้นพลเมืองดี จำแนกตามลักษณะของ พฤติกรรม ที่พึงมีต่อ ที่วิเคราะห์จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 คู่มือครู และแผนการสอน ทุกกลุ่มประสบการณ์	113
12	แสดงประเภทของพฤติกรรมที่พึงมีต่อ ของลักษณะความเป็น พลเมืองดี ที่วิเคราะห์จากหลักสูตรคู่มือครู และแผนการสอน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6	120